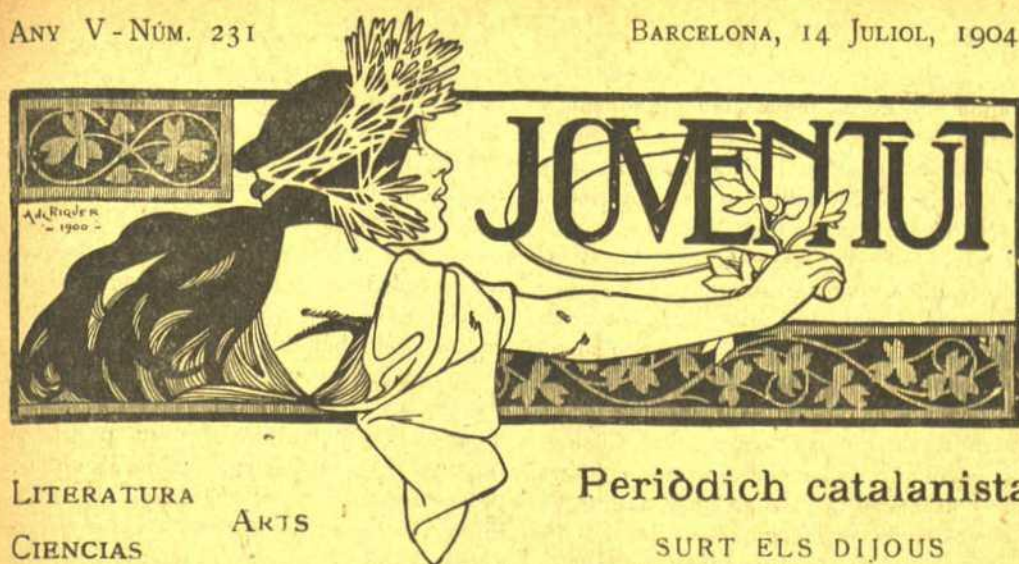




LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

«Non serviam!», per R Miquel y Planas.—Aixecant el vel, per Trinitat Monegal.—Sola, per Joaquim Rosello y Roura.—Canso de la planeta, per Joseph Lleonart.—Polsant la opinió, o Lo que diu el Zidro, per Rafel Vallès y Roderich.—De Catalanisme, per Joseph M.^a Rosich.—Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

FOLLETI:

SOLITUT, per Victor Catalá.—Plech 8.

L'HOMME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 1.

NON SERVIAM!

Molts devèm ésser els catalanistas convensuts, qu'ho estèm ademés de que'l nostre lloch de combat es a las filas, dins del estol anonim.

Som nosaltres, els d'aquesta mena, que venim a engroixir las llistas de socis en societats las més diverses que fan obra catalanista, els quins estèm abonats a totas las publicacions d'aquesta tendencia, els quins votèm y fem d'interventors en las eleccions, els que moguts per la idea fem obra impersonal, y ab la nostra cooperació tornèm viables las iniciatives dels que'n saben més, dels que impulsan y dirigeixen.

No'n diguèu mal de nosaltres. La nostra cooperació, encara que poch visible, no es per això menys efectiva. Encara que molts de nosaltres semblèm poch definitis, som per això conscients de la nostra missió, y fins creyèm que déu ésser cosa saniosa l'avversió que sentim per tot allò que tingui aspecte de personalisme, per tot lo que suposi un mòvil d'ambició interessada, fins per la mera prohibja d'ostentació d'alguns.

Nosaltres no'ns en preocupèm de qui dirigeix, si el que dirigeix ho fa responent a la nostra manera d'apreciar las circumstancias y els procediments. Tampoch sentim la necessitat d'escullir quefes: el més ardit, el més prestigiós, aquell d'entre nosaltres que la ocasió no provocada acredití ab aptituts pera dirigir, aquell dirigirà, y avant sempre. Fins quiscùn de nosaltres ne fa de quefe, y quan la oportunitat ho reclama procedim per impuls propi, y quan fem obra individual emmotllèm els nostres actes al criteri personalissim que conceptuèm més ajustat y digne de la magnitud del Ideal.

També som nosaltres els quins, enfortint-nos més y més en nostras conviccions y retrocedint si a mà ve vers el castell del Ideal d'hont hem devallat a l'hora precisa, ens sentim amplament tolerants pels que no pensan justament com nosaltres; y, respectant la honradesa dels propòsits que als altres

guia, no anatematíssem de ningú, no fem dogma clos de cap tendència determinada, y entrèm y sortim lliurement de per tot arreu hont se fa obra catalanista. Això si, may tampòch, obehint a diferències d'apreciació, serèm obstacle pera ningú que, per convicció y ab bona fe, fassi via vers l'ideal per camins diferents del nostre.

Donchs jo, un dels tants d'aquest nucleu anonim, no m'he sabut entusiasmar ab el nomenbrament d'un directori que acaba de tenir lloch a la «Lliga Regionalista». Me sento igual qu'avans; no sé veure quina finalitat ha de cumplir el nou organisme, y encara que potser hauria vist ab gust figurar en ell més diverses tendències de las tan diverses com n'ofereix el nacionalisme català, no sé veure tampoch per què componen el directori unas personas, que no haguessin també pogut compòndrel tantas altras. En una paraula, no comprenc per què s'ha degut fer una proclamació de quefes quan a mon entendre res ho reclamava, ni tampoch cap circumstancia havia fet descobrir en determinadas personalitats més aptituds que en altras pera mereixe aquella investidura. Tot lo fet es artificiós; no respòn a cap necessitat. Quedan com avans la mateixa diversitat de tendències, que jo trobo naturalíssima; quedan els mateixos elements de sempre, quiscùn ab son valor real fill de las aptituds propias, hagin estat o no reconegudas solemnement. Els quefes no's fan d'en-carrech: apareixen quan es hora.

¿Y a quin fi s'ha cregut necessari fer un directori? ¿Pera cubrir las dissensions dels distints elements del Catalanisme y unificar l'acció política del mateix? Nego en primer lloch lo de las dissensions. Si a cas, aquestas eran entre personalitats determinadas; l'estol catalanista no's preocupa en general d'aquestas menudències. ¿Y què s'ha conseguit? Absolutament res; els personalismes seguiràn com sempre, y l'element anonim, indiferent del tot pera ells, podrà apassionarse aparentment, emperò judicará sempre dels actes individuals de tothòm qui exerceixi acció visible y deixarà d'identificarse ab tot allò que no capeixi ab claretat. Y això no solsa-ment tractantse dela «Lliga», sinó pertot allà hont se fassi acció de la mena que sigui, que per alguna cosa Catalanisme vol dir

emancipació política, y per alguna cosa també trevallèm tots pera fer adeptes conscients de la nostra causa.

Això tal volta semblarà una crida a la rebelió, o al menys un relaxament de la disciplina en l'estol catalanista. Y jo us diré que la rebelió sols es terrible quan els quefes no són prou prestigiosos, y que de disciplina no'n fa falta pas allà hont no hi ha encara acció ben definida, com ho ha probat algú dels qu'avuy forman el directori. Y tant ho crech aixís per quant tampoch crech que'l Catalanisme sigui un partit polítich; y si ho es en quant fa obra política, està per sòrt lluny encara'l dia en que s'hagin de discernir els càrrechs y las jerarquias. D'aquí fins qu'això sigui menester, hi ha temps de qu'es vagi manifestant y definint molt de lo qu'ara està per manifestar y definir, y sobre tot molts dels qu'avuy no veuen més que lo immediat, hauràn arribat a compendre la transcendència del moviment nacionalista de Catalunya. Y el triomf serà més complert com més laboriosa hagi estat la preparació.

De moment cal obrir de bat a bat las portas; cal que tothòm s'ocupi de estendre l'acció social del Catalanisme y, lluny d'espaordirse de las diferenciacions, convé multiplicarlas, ferlas evidents. Obrim moltes capelletes, com més millor, qu'abassin tota la gamma del amor a la terra; que serà aixís més fàcil als que vinguin de nou trobar ahont acullirse sense tenir de sacrificar res de llur individualitat. Obrimne moltes de capellas entorn de l'Ara santa de las nostras reivindicacions, pera que poguem simultaniament treballar en la iniciació dels neòfits sense despertàrlosi suspicacias injustificadas; que pera la causa de la pàtria convé molt més això que la proclamació de quefes y que la definició de procediments.

R. MIQUEL Y PLANAS



AIXECANT EL VEL

Ja n'hi ha prou d'aquest color.
(*Fraser popular en nostra ciutat.*)

La serie de fets que's van succehint, els comentaris y consideracions a que donan lloch, la persistencia en repetir-se aquells y el poch fruyt que d'ells ne saben treure'ls escarmentats, ens obligan avuy a parlar clar, a dir quatre mots, a fi de que d'aquí en avant ningú's pugui cridar a engany.

De fa molts anys hem pogut observar que'l Catalanisme ha servit de pretext, millor dit, d'escambell pera pujar a molts individus que, fent sa via naturalment, sense fer declaracions o manifestacions catalanistas de cap mena, haurian quedat poch menys que desconeguts.

Els catalanistas, en certs temps—per dissort encara avuy d'això'n passa un xich,—se creyan en el dever de trobar bo, o al menys de defensarho en públich, tot lo que produhis un individu que d'un modo o altre deixés entreveure qu'era catalanista. Y en efecte, frases d'admiració y lloansa's dedicavan a aytals produccions: may la critica arribava a ésser veritablement severa. Els artistes que no passavan de mitjanias arribavan prompte a *genís*, com els negats assolian la fama de mitjanias talentudas gracias a l'atmosfera qu'ls hi feya la *gran societat* d'elogis mutuos anomenada Catalanisme. Ay del catalanista que s'atrevia a fer critica seria y despullada de tota passió! (*Mal catalanista!*) li deya, y repetia, el chor general.

No volèm citar exemples, no volèm recordar noms y fets que tots tenim en la memoria; però podèm ben dir que gran nombre d'artistas de qui en altre temps se parlà y qu'avuy *emigran*, assoliren una injusta reputació deguda a aytal causa.

Mes vingueren altres jorns; o bé sorti la sana critica feta per un esperit independent y sencer que, al discutirlos, tot y rebent la nota de *mal catalanista*, ensenyà l'artista tal com era y trencà l'encis, o bé'l públich, a qui no s'enganya tan fàcilment com sembla, no demostrà son entusiasme *pecuniariament*, negantse a contribuir als medis pera viure el geni y el *talentut*, y alashoras aquests... desertaren del Catalanisme criticantlo ab fonda rabia.

En politica succehi lo mateix, però *millorat* en ters y quint. El politich catalanista, gracias a la societat d'elogis mutuos, era, ademés d'un talent (bon escriptor, o bé orador, o abdugas cosas a la vegada), *honrat* indiscutible. Anatema al que tractés d'esbrinar certas cosas! Maledicció al que de bona fe criticqués *certs apòstols!*

Avuy las cosas han millorat un xich, mes no del tot. Avuy l'antiga *societat* està bon xich mal parada: però té continuadors.

En efecte: certs individus a qui jo respecto y aprecio, puig els considero honrats a carta cabal, sufren, per atavisme talvolta, una malaltia que no es més que una derivació de l'antiga: y es la de la *germanor*.

Ab l'afany de no donar lloch a divisions, ab el desitj o fal·lera d'evitar separacions, ab la insania d'una *germanor* mal'entesa, hi ha molts catalanistas que passarian per tot.

¿Exemples? Aquí en va un. Sab molt bé'l públich de Catalunya que *La Renaixensa* deixà de sortir diari una temporada, convertintse en setmanari. ¿Per què? Ningú ha parlat clar en públich. Nosaltres, ben bé, no sabem altra cosa sinó que prestarem nostras petites foras per'assolir un cambi que tothom creya necessari en el personal. Y en el moment avans de tornar a sortir dita publicació a diari, ve la nova Junta y fa un manifest que... no'l volèm recordar! D'ell ne deu deduhir el públich que podia ben bé continuar l'antich personal. Si no s'atrevian o no volian parlar, ¿no hauria sigut millor callar? Causa de tot: aquesta *germanor* que llença un vel quan menys, si no un pont, pera passar demà.

Un altre. Innecesari creyèm parlar de lo qu'ha passat a la «Lliga Regionalista». Hem vist sortir d'ella a molts individus seriosos que foren fundadors de la mateixa, per creure que desde l'acte *heroich* dels Fivallers de guardarropia no segueix pas els millors viarans; y en cambi altres, seriosos també, no s'atreviren a sortirne de cop, permetent ab això que son nom servis d'esquer pera pescar als incautes. Y això no es sinó efecte de la exageració del esperit de *germanor*.

Malehida sias, *germanor*, si tals conseqüèncias has de portar sempre! Mes no, no es la *germanor*, no, la vera causa: aquesta es la feblesa d'esperit, la manca d'energia, que, per'amagarse, s'amparan en aquella.

Vinga la germanor, mes tenint per norma la rectitut y la honradesa, y acompanyada de le fermesa y la energia de voluntat.

Al parlar de *germanor*, la ploma se'n va a parlar del *gran dinar de idem*, que tingué lloch el prop passat diumenge. Però no'ns hi atrevim, puig no sabèm utilisar la nota satirica, o quan menys la cómica, y 'en serio no'ns ho podèm pas pendre.

Sols dirèm qu'estèm contentissims de veure que prengueren part en una festa anomenada *oficialment* catalanista, molts y molts individus que jamay han passat per tals, ¿S'han decidit ja?

¿De *germanor* catalanista? Si. Donchs ¿còm s'explica que la major part d'organismes, institucions e individus que sempre s'han anomenat catalanistas no hi fossin, ni tan sols s'hi adherissin? ¿Y aquesta fou la festa de la *germanor* catalanista?

Tinch por que, més endavant, la major part dels concorrents al esmentat acte trobin que l'objecte de la festa no fou la *germanor*, sinó la *primada*. Al fi y al cap tot es parentela; de germà a cosí (a) *primo*, poca diferencia hi va pera certa gent.

Nosaltres, per nostra part, dihèm que ja n'hi ha prou d'abusos de la *germanor*.

TRINITAT MONEGAL

SOLA

Las orénetas havian ja emprès son vol de retorn a las costas africanas; la darrera se havia despedit llensant al espay un xisclet agut, perllongat y frisós, que surava enlayre com l'últim jay! d'un moribond. Aquella alegria franca del ple estiu, que sembla no hagi de tenir may un terme, s'havia convertit en una alegria convulsiva y febrrosa: era la revivalla.

Las fontadas succehian a las fontadas, y cada una d'ellas significava l'adeu d'una o varias familias que retornavan a la ciutat, adeu que's dóna ribent encara, y del que'l cor ne serva durant molt temps un deix amarch.

«Fins a un altre any» se deyan els uns als altres ab convicció; y la Mercè, cada vegada qu'ho sentia, «Fins a un altre any» repetia amargament, però ab el somris als

llabis; y movia'l cap ab ayre de dubte, y secretament bevia una llàgrima. Pensava en sa mare: era la imatge d'ella segons deyan, y d'ella havia heretat la mort que duya en son pit, assetjantla a totas horas, esperant el moment oportú pera clavarli la suprema dentellada.

La seva pobra mare havia somniat una vida joyosa en el si de la familia, una vida tranquila alegrada per l'etern somriure del amor, y abandonà aquest món, ben jova encara, agobiada pels dolors més crudels, que llatzeraren son cor d'esposa. Y tot seguit, al recort de sa mare, la Mercè veyá barrejarshi l'ombra malehida d'aquella dòna que li emmatzinà la vida, robantli el cor del espòs volgut, aquella que, més tart, havia ocupat son lloch en el llit, en la taula, en la llar. Oh! aquella dòna! Poch a poch també a n'ella, a la Mercè, li havia anat robant tot. Primer sa mare; després son pare, que pera ella s'havia convertit en un sér estrany, sense voluntat, com màquina esgabellada... Quasi no'n tenia de parel. Després sa germana, fugint d'aquella llar de torment, sustrayentse al enfonzament general, s'abandonà en braços d'unhome que la estimava y la conduhia a una llar incerta... Ja res o quasi res li restava...

La malalta, trobantse cada jorn més isolada entre aquells sers rublerts d'un baix y criminal egoisme, lentament s'havia anat deslligant de la llar buyda y ombrivola hont cap afecte la retenia, hont sols hi vivia del recort d'altres temps. Si hagués tingut alas, se'n hauria volat ben lluny, seguint rutat desconegudas y paratges deserts, sadollantse d'ayre y de sól, ayre y sól que mancava a sa miserable existencia.

Aquella casa anava podrintse, corsecantse tota trontollava... Son pare, que cap dia tenia al amor filial, que potser inconscientment y fins de mal grat li havia dat la vida, anava neulintse com un arbre sense sava; sas facultats anavan condormintse, bey semblava una criatura; sos nirvis s'afliuxavan prompte cauria com ferit pel llamp... Ella no volia veurela la cayguda: hi ha caygudas que inspiran més fástich que no pas compassió.

Després, la perspectiva del triomf de l'altra la espantava; la veyá redressantse com un

espectre, aclaparantla, esmicolantla ab sa mirada lúbrica y sagnanta, y no podia resistir eixos pensaments que li davan basarda, per que eran pressentiments certs d'un demà no llunyà.

«Vull viure!» se deya alashoras pera darse coratge. «Vull ésser forta...» Mes, tot seguit, una tos fonda y convulsiva que feya borbollejar en sos pulmons un liquit espès y gromollut, li mostrava la seva impotencia. Mes, aixís y tot, volia viure encara, si no pera ella, pera un altre en qui tenia concentrat tot son afecte; y per això ab fermesa de voluntat defensava pam a pam la vida. Quina vida! Una agonia lenta. Si no hagués sigut per ell per aquell a qui estimava, se'n hauria després sense recansa, perque creya en la eternitat d'un més enllà y hi ovirava uns brassos que frisant d'amor la esperavan. Però l'estimava molt a n'aquell home: era tal volta l'únich sér que l'havia compresa, l'únich que l'havia estimada, que la estimava encara, si es que, malalta y tot, era estimació y no compassió lo qu'ella podia fer sentir. No tenia a ningú més al món y iqu'es dols comptar ab un amich quan el cor sofreix y l'ànima plora!... Mes, com que pera ella tot s'havia anat acabant, tenia'l pressentiment de que també aquell únich bé s'acabaria; no sabia per què, mes el cor li deya.

El jorn avans havian marxat els Rocatallada, aquell mati els Balcells y altres estiuejants... els darrers se'n anavan aquella tarda. Fòra aqueixos, tornaria a trobarse sola, completament sola durant tota una hibernada, fins que tornés l'estiu, si es que pera ella tornava. Se'n anirían aqueixos, y a n'ell tal volta no'l veuria ja més. Ell se'n anava a ciutat, y els primers jorns se'n recordaria de ella, fins l'anyoraria potser... Després, l'agitació constant, las diversions, las relacions diverses, el distreuran poch a poch, li emboyriarian el cervell y acabaria oblidantla...

El jorn era esplèndit: ni una volva de núvol tacava la blavor del cel, hont hi lluhia un sol rohent com de ple agost qu'arrencava de las pedras reverberacions vibrantas: era l'últim cop, era l'apoteosis del estiu. Mes un ayre fi y persistent denunciava l'apropament de la tardor; las fullas secas comensavan a despendres de las branques.

En havent dinat, la Mercè sorti a la galeria, y envolcallant ab son esguart l'espaiós jardí que rodeja l'edifici, el trobà desolat y trist; els caminals blanchs, ab blancor de mortalla, las paneras buydas de flors, las plantas mitj marcidas... Més lluny, allà al fons, el parch ab sos pins y els eucaliptus gegants, de fullas com llansas, fosch y ombriu. Las truanas, a lo llarch del mur tapissat de eura, l'enfosquian més encara, y semblava un cementiri sense creus, un cementiri de richs a ple mitj dia. En últim terme, per entre un clar de l'arbreda, el poble, ab sas torradas casetas acobladas arrán de via, y aquesta estenentse ferma y segura per entre camps arrostollats y vinyas espampoladas, orgullosa ab son brill d'acer brunyit. La barraca del guarda agullas era l'únich punt negrós que, per un instant, en dugas la mitj trencava: ab son color de plom, semblava un guardià de la mort. En tan llarga extensió, ni un'ànima viventa s'ovirava.

La Mercè ho trobà tot buyt, tot trist, y senti fret al cor: li semblà que tot s'acabava, que tot moria... Inconscientment desitjava la ciutat, l'agitació, la vida.

La grava del jardí gemegà sota unas petjadas qu'hauria distingidas entre mil, y de sobte una alegria confosa, barrejada ab certa indefinible angoixa, prengué estada en son cor: una alegria sorda, que sols podia exteriorisarse ab llàgrimas.

Que curtas són las horas, quan s'es felis! Quan s'es tot sol, quan se sofreix... que llargas!

La tarda tocava ja a son terme; el sol anava acotxantse, y els dos aymants, com prenent que l'hora del adeu s'apropava, s'esguardaren fit a fit, ab els ulls negats de llàgrimas. No sabian què dirse, no sabian què encomanarse. Abdós tenian tristos pressentiments. Ell vey a n'ella perduda, sens esperansa; ella'l trobava a n'ell cambiat, boy desconegut... Però callavan: ni un mot eixia de sas bocas, com tement desfer l'encis de aquella hora.

Estretament agafats, lentament recorren, del parch y del jardí, els lloch més estimats, com pera donarlos un últim adeu; després, més lentament encara, s'encaminaren

vers la porta de sortida. Al lluny sonava una campana...

Sense deslligarse's besaren ab passió una, y un'altra volta, y un'altra encara, bojós, delirants, frenètics, aprofitant els breus moments, els últims...

« Adeu! » pogueren dir-se ab veu ofegada, plens de recansa; y volian despendres, mes llurs mans restavan enlassadas y llurs llabris se cercavan novament, tremolant de desitjos, y entreobrintse per última volta; y s'ajuntaren ràpidament en un petó més llarch, més ardent: era un petó de dòl, un petó de mort ab afany de viure.

« Adeu! » repetiren; y ell s'allunyà carretera avall, cap-baix y trist, apressant el pas unas voltas, contenintlo altrás, y tornant de tant en tant son esguart vers aquella porta entreoberta, en quin llindar s'hi destacava la blanca silueta de la malalta com figura decorativa d'una tomba.

Ella'l vegé allunyar-se, allunyar-se, besantlo amorosament ab sos esguarts; després el percebi borrós, com una taca en mitj la ruta, y quan el perdé de vista, senti qu'ab ell se'n havia anat quelcòm qu'afectava a sa propia vida. Aclucà'ls ulls, y per uns moments logrà *deturar* la soletat, refent en sa imaginació aquella imatge estimada.

Un xisclet agudíssim, com un jay! dolorós eixit d'una gola de ferro, torbà per breus instants la quietut de la plana. La Mercè desclogué repentinament las parpellas, y, esparverada, guaytà al lluny: ràpit com una exalació, creuhava un tren el fons del paisatge, braolant com una fera, fonentse després darrera un clot de montanya.

El sol s'havia post, y la pau sobirana del capvespre anava imposantse.

La Mercè, asseguda en el lloch més recullit del jardí, tremolava ab febre d'incertitut. Sos ulls, tèrbols, fets en el blau llunyà, seguien ab abstracció'ls parpelleigs de la primera estrella. Pensant en sa mare, sentia un desitj intens de repòs, y son cor s'esplayava ja en la esperansa de la pau grandiosa del fossar. Volgué recordar al home estimat, y sa pensa no podia reconstruhir l'adorada imatge més que per fragments, que, al volerlos completar, sobtadament s'esvahian. Lentament s'anava deslligant d'aquest món; per primera vegada s'hi sentia completa-

ment sola; de tot quant havia estimat, no n'hi restava més que'l recort.

Las tres campanadas del *Angelus* ressonaren enlayre; al ohirlas, se senti el cor invadit d'una tristesa encara més fonda, y el rostre d'una pluja de llàgrimas.

El borboleig de l'aygua del sortidor era l'única remor que torbava lleugerament la quietut d'aquella hora: era una veu prenyada de misteri que semblava parlarli d'un més enllà desconegut.

S'alsà, y guiada pel boig afany d'un quelcòm que no podia explicarse, s'encaminà ab incerts passos al sortidor; arribanthi a frech, li semblà percebir una melangiosa veu que la cridava per son nom, desde'l fons de las ayguas verdas y enllotadas. Ab inquietut fità en aquell fons son esguart, y li semblà qu'era arribat el moment suprèm de deslliurarse de la presó de la vida. En aquell lloch s'hi respirava una pau de mort atrayent. La Mercè s'hi trobava com encisada. Recolzada a la barana del sortidor, mirava fitament al fons y sentia un gran defalliment d'esperit, trobantse com envollada per aquella misteriosa veu, que desde'l fons seguia cridantla. Son cos anava arquejantse, la voluntat l'abandonava, y una pesadesa de plom li matava la facultat de pensar.

Sonà altra volta aquella veu atrayenta, però més clara y molt més soma. Semblava un jay! de morent. La Mercè, instintivament, anava a seguir-la, anava a precipitarse, quan de prompte una forsa estranya la impulsà en sentit contrari. Y aquella forsa creixia, creixia per moments, y's tornava violenta, monstruosa. Y en tant seguia la veu, seguia ben aprop d'ella, però ja no dintre l'aygua, sinó com formant part d'aquella forsa misteriosa, que l'arrencava d'aquell lloch de mort ab el poder de sos brassos invisibles...

Moments després senti en sas galtes una alenada calenta, seguida d'un bes llarch, ardorós, estrany, ple de misteri... La Mercè llenjà un crit d'esglay y's desplomà en terra.

Quan tornà en si, el Tom, que jeya a sos peus, vigilant com un fidel centinella, s'alsà d'un bot tot bellugant nirviosament la cua, y comensà a voltar y revoltar en totas direccions, fentli festes a desdir, ab noblesa de bestia que s'entrega; refregantse en ella, lle-

pantli las mans y la cara, grinyolant y saltant ab alegria folla... El Tom era un gos de Terranova al que un jorn havia recullit d'en mitj la ruta ple de fam y de miseria.

La Mercè acabava de comprendre; en un moment havia reconstruït tot son procés, y

plorà, plorà abundantament com may havia plorat, sentinse després quelcòm aconhortada. Já no's trobava tan sola al món... encara podia viure... Al manca-li l'amor dels homes, li restava'l d'una bestia agraïda.

JOAQUIM ROSSELLÓ Y ROURA

CANSÓ DE LA PLANETA

Au, planeta, roda, roda,
ves marcant destins!
Passa sobre'l cap dels homes
senyalant camins!
Au, planeta, roda, roda,
no't deturis may!
Empenyent dolors y joyas
roda per l'espai.

Al poeta sol revelas
el misteri teu,
y el poeta'l diu als homes
com si fos un Deu.

Tu novicia, tu donzella,
tu l'artista: bons germans,
jo os diré secretas cosas
que os amagan temps llunyans.

No culpèu a n'el poeta
per allò que os predirà.
Lo que'l astres m'assenyalan
ningú al món ho aturà.

A UNA NOVICIA

El dia que tu professis
al convent hi haurà enrenou.
Després de la cerimonia
pouharàs aygua del pou.

Faràs com las altrás monjas,
passaràs pel corredor.
Ja no tindràs cabellera...
y tot per Nostre Senyor!

Una nit de lluna clara
un jove tot esblaymat
rondarà pels volts del claustre,
prò tot ja serà tancat.

Després d'horas de silenci
se n'anirà mort de sòn,
y tu dins la celda fosca
diràs *Kyrie eleison*.

Arribaràs molt velleta:
faràs honor al convent,
prò també, qualsevol dia,
te tindràn de cos present.

«Son cos — diràn tas germanas —
feya olor de lliris blancs».
Y els poquets parents que't quedin
te resaràn com als Sants.

A UNA NOVA MENESTRALA

Conixeràs la tristesa
y després una gran pau.
De nits veuràs las estrellas
y de días el cel blau;
prò, quan fassi neu o pluja,
tancadeta ab pany y clau.

Vindrà un hereu de Tarrassa
que s'empendrà de tu;
demanante a n'els teus pares,
per muller se't podrà endú.
Te dirà que té un negoci,
que t'estima ab gran excés!...
Y tu, sabent tantas cosas,
no voldràs saber res més.

Vos casarèu a Santa Agna
qu'es la iglesia de més to.
Tu seràs una senyora
y el teu marit un senyó.

Li marxarà bé'l negoci,
menjarèu molt bons menjàs.
Tindràs quatre criaturas
y a la quinta't moriràs;

y al ninxo del cementiri,
a darrera un jerro blau,
hi haurà'l teu nom y la fetxa
assobre'l *Descansi en pau*.

A UN ARTISTA POBRE

Portaràs la cabellera
tant si fa fret com calò,
y al cap de deu anys d'estudis
duràs a la Exposició.

Pintaràs jardins, retratos
y poblets assolejats.
Te diràn cosas estranyas
y «qu'ets dels adelantats».

Seràs un infant per dintre
que per fóra seràs vell,
y diràs: «Si'm protegissin,
fóra lliure com l'aucell!»

Per ferte callà una estona,
ja que no t'han dat dinés,
te daràn una medalla
que no't servirà de res.

Viuràs d'ilusions de príncep
y vritats de mendicant.
Te moriràs una tarda
y potser t'enterraràn!

Au, planeta, roda, roda,
ves marcant destins!
Passa sobre'l cap dels homes
senyalant camins!

Au, planeta, roda, roda,
no't deturis may!
Empenyent dolors y joyas
roda per l'espai!

JOSEPH LLEONART



POLSANT LA OPINIÓ

LO QUE DIU EL ZIDRO (1)



SEGURAMENT t'estranyarà, lector amantíssim, que no capsi mon article ab triple titul. Avuy me contento ab titul doble, y fins té diré que volia posarlo senzill, perquè tinch per màxima que un hom no deu prodi-

garse massa. Això dels tituls es com el *chistes* y els *calembourgs*, que servits a tot pasto no fan efecte, per la rahó de que cada dia *cols amargan*. Dit això, entro en materia.

La missió del escriptor, més qu'encaminar la opinió, més que il·lustrarla, es estudiarla, consultarla; aixís, sabent de *quin peu* se dol, un hom pot obrar a consciència. A mi que soch molt des preocupat, no m'interessa tant coneixe'l valor real de mos articles, ni els graus de... *mentalitat* que puguin contenir, com coneixe l'efecte qu'en la opinió han produhit. D'aquesta manera sé com haig de procedir en mos articles subsegüents si ab ells vull ésser útil a mi mateix, a la opinió pública y a la humanitat.

Aquestes reflexions me las faig molt sovint, y me las feya també l'altra tarda, tot banyantme als Orientals, ahont no he perdut la costum d'anarme a refrescar la grassa carnadura cada estiu, a pesar del refrà que diu que de *curenta para arriba no te mojes la barriga*. Y, tot banyant ma còrpora que flotava en aquelles ayguas com una gran boya, vinga pensar: «¿Còm redianxo ho puch fer pera saber per pessas menudas lo qu'ara sé *grosso modo*? ¿Còm me podré enterar del efecte qu'han fet a la trepa d'en Borràs els articles que tan bo'l produhiren en el públich barceloní?»

Y, barrina que barrinaràs, tot de sobte se m'acut una idea lluminosa. Y surto de l'aygua, m'esbandeixo, m'aixugo, prenc el tramvia, faig idem cap a la plassa de Catalunya y

(1) El senyor Vallès y Roderich es prou amich nostre y sab la gran estima en que tenim sa col·laboració: per això no'ns estarem de dirli lo molt que celebràriam qu'en lo successiu, deixant aquest assumpte que ab tanta *competencia* porta ja tractat, apliqués son ingení a altres de més interès, a fi de que'ls lectors de JOVENTUT no puguin queixarse de... manca de varietat en els *te mas*. — N. DE LA R.

me'n entro al Cafè Continental. Volia *inter-viewar* al Zidro.

Vaig asseurem a la taula d'enfront del taulell, sota mateix d'aquell ventilador elèctrich qu'en Pompeyus Gener anomena *l'esperit sant mecànich*, y vaig picar de mans:

—Noy, noy!—

Qu'es cas! Un mosso vell, de venerable calva y blanch mostatxo, m'esguardava sense moures. Vaig tornar a picar.

—Noy, noy!—

Era en va, per lo vist. El noy no deixava de contemplarme fixament, sense fer ni un moviment. De sobte, quan me disposava a tornar a batre palmas y fins a picar ab el bastó sobre la taula, el venerable vell s'abalansà vers mi, y ab emoció continguda exclamà:

—Dispensi, dispensi cent y mil vegadas!

—Home, de res—li vaig dir jo:—però tant mateix me sembla que ja m'havia sentit el primer cop.

—Vostè es... don Rafel?

—Vallès y Roderich, pera servirlo.

—L'he conegut tot seguit: per'xò me'l mirava.

—No tinch l'honor de...

—Jo si a vostè. ¿Qui no'l coneix després que'ls de JOVENTUT han publicat el seu retrato?

—Es cert. Indiscreció va ésser aquella que, ab tot y agrahir per la estima qu'envers mi representa, may deploraré prou. Ha posat trabas a ma missió de *reporter*.

—Jo no venia perquè de primer moment l'havia pres per un de la colla d'en Tiago.

—Home!...

—Dispensi un'altra vegada.

—Però'l fet d'ésser jo d'aquella colla ¿justificaria la seva tardansa?

—Sí, senyor; he acabat per avesarme a ésser *tardà*. Al principi qu'en Tiago, l'Utrillo, en Costa y companyia venian aquí, era ràpid a acudir a la crida y a servir atent, però prompte vaig convencem de qu'era precisament tot lo contrari lo qu'ells volian.

—¿Y això?

—Ells lo que volen es picar molt, fer molt soroll, que'ls vegin, que'ls sentin... y consumir poch. ¿Comprèn?

—Sí, vaja, una manifestació bohemia-catalana.

—Que bohemia ni *ocho cuartos*, tractantse de gent que fa velluts! Rancis que son, y baladers...

—Me sembla que no'ls porta pas gayre bona voluntat. Si no m'equivoco ¿vostè es el Zidro?

—Pera servirlo. ¿Què se li oferia?—

Y passant ab senil gallardia'l tovalló sobre la taula, va escoltar apoyat de mans en ella com jo li demanava un *soldat*, cosa que m'agrada molt més beure que no pas veure.

En Zidro, *imperator maximus* de las taulas

properas al taulell, va girarme la esquena y, en busca de lo demanat, endressà la seva activitat vers la cuyna. Pochs quarts d'hora després compareixia duhent en una mà la copa fonda ab dos dits d'aixarop de grosella, y en l'altra una ampolla de l'Esther gotejant diamantinas gotas d'aygua. L'esperit sant mecànich m'enviava sas refrescadoras onadas de vent, obligantme a cubirme. El tap de la gaseosa va fer un espetech, y el Zidro prengué la paraula.

—Pocas satisfaccions en la meua vida com la de tenirlo a vostè assegut en las mevas taulas!

—Es favor que'm fa. ¿Que'n té moltes?

—Més qu'en Borràs: totas aquestas.—Y ab un gesto ample me las mostrà.—Però tinch més desgracia que taulas. ¿Veu allà al recó, ahont ara hi ha en Moles y en Quero badallant?

—Sí.

—Aquellas taulas si que són una canongia.

—¿Vol dir que hi cauhen las propinas?

—Veurà: d'allà hont n'hi ha'n pot rajar.—

Aquí el Zidro va fer l'ullet y un gesto significatiu. Y prosseguí:

—¿Veu aquellas altrás? Allí s'hi reuneixen els federals dissidents. Són uns deu o dotze que representen deu o dotze dissidencias. Pochs ralets, però un s'hi ilustra al menys sobre'l Programa del 22 de juny del 1894 y sobre la vida intima d'en Vallès y Ribot... Dispenzi, ¿no es pas parent seu?

—No senyor, ni ganas.

—En cambi a las mevas taulas han vingut a fondejarhi tots els genis de cartró-pedra del terror... Pochs rals, y molt retallar. Hi ha moments qu'això sembla una sastreria.

—Vostè es molt mordaz, Zidro.—

Però en Zidro, sens atendre a ma rèplica, continuà, possehit d'entusiasme descriptiu:

—Y qui diu una sastreria, diu el moll dels taulons. Y no parlo per las senyoras. Però en Rusiñol ve a ésser una mena de biga intelectual, y en Jordà...

—¿El célebre dramaturg Jordà, mon company d'excursió a Madrid?

—Y en Jordà, y en Moraguetas, dos enenalls de melis.

—Vostè es molt apassionat.

—¿Apassionat ha dit? Se coneix que vostè no'ls coneix prou. Però ¿que no ho sab, sant cristià, qu'en Rusiñol se fa dir *eminencia*?

—¿Això passa també aquí? Jo'm creya que havent tornat de Madrid ja no s'ho faria dir més.

—Quan ne va tornar, y va entrar de nou aquí al cafè, el rodejavan uns quants que devian ésser de la trepa, y *eminencia* per aquí, *eminencia* per allà, lo cert es que de cop vaig quedarme escandalitzat pensant que qui entrava en el cafè era en Casañas.

—¿El tenor? ¿Aquell altre català que descubriren a Madrid?

—No, home: el cardenal.

—Zidro, Zidro...

—Y si no arribo a veure'l cap d'en Tiago, que sobreixia d'entre la maror dels que'l voltavan, creguim que faig la etzegallada d'anar a besar l'anell a sa eminencia.

—Vaja, ara no li haurian de dir això, que ell no es pas clerical.

—Es clar que li diuhen *burla burlando*, però *burla burlando van los tres delante*.

—¿Qui són els tres?—vaig dir jo fentme càrrech de que la erudita alusió del Zidro tenia una significació.

—L'Escudero, en Morlà, y en Capella.

—¿En Morlà ha dit?

—Sí, home, en Jordà. Li diuhen Morlà.

—No n'estich enterat d'aquestas petitesas. Y ¿què hi ha d'aquests tres?

—Hi ha que, segons fan corre malas llenguas, els dos darrers varen ésser seduhts pel primer.

—Això es gravel

—Entenguim, moralment. Diu que l'Escudero, que no's mama'ls dits y coneix l'ànima humana, va saber trobar arguments de molt pes pera que logressin fer firmar a n'en Borràs el contracte internacional. Jo may ho he cregut, no's cregui. May m'he pensat que l'oferiment passés d'un dinar de a duro... y encara explicat.

—Jo volia dir que no es possible...

—Ay fill! Posis aquest devantal, y estiguis per aquí un parell de dias, y calli y observi!

—¿Y vostè creu?...

—Jo no crech ni deixo de creure, però, si li haig de dir lo que's conta, en Capella li deya a n'en Borràs, tot brenant a Badalona: *Créeme, tienes que irte, aquí ya no te quieren!*

—¿En castellà? Va de serio, donchs, allò del *ceceyul*? ¿Que sab si en Capella també li fa una obra a n'en Borràs?

—No li sabria dir. Donchs si: en Borràs tot, ploriquejant y ab veu de captayre, com si fes una escena passional, li responia: *Pero ¿por qué no me han de querer?* Y ploriquejant va firmar el contracte.

—Trobo qu'han anat molt depressa!

—Si senyor: en Jordà hi va sempre, però es per *pose*.

—No, vull dir qu'han anat depressa en lo-grar lo que's proposavan.

—Ah, si senyor; això sí.—

Aquí hi hagué una estona de silenci que vaig aprofitar per'absorbir mitja copa del purpuri liquit. Un cop m'aixugui els bigotis, y pensant en l'objecte que m'havia portat al Continental, vaig preguntar al Zidro si sabia l'efecte que a n'en Rusiñol li havian produhit els meus articles.

—¿Què vol que li digui?—me respongué.

—¿Els ha llegit, en Rusiñol?

—Llegirlos sí, els ha llegit a L'Avenç; lo que no ha fet es comprar JOVENTUT.

—Que no compra diaris?

—No gayres; però molt menys JOVENTUT. En Rusiñol, qu'es home d'experiencia, sab que l'administració es l'ànima dels periòdichs, y miri, si vint cèntims entrande menys en las caixas de la revista, són els seus.

—Si qu'es *tunante*! El qu'hagi fet aquesta decisió de no comprar el periòdich me demostra que'ls articles l'han afectat.

—Això sí. Se'l veu trist, pensatiu, capficat. Sembla que pera ell ja hagi passat l'alegria. Y lo qu'es pitjor, se'l veu sol, completament sol.

—Completament sol?

—Sí, senyor; cert que devegadas va ab en Marsillach, però es com si anés sol.

—Es pitjor.

—Té rahó, es pitjor, porque molts amichs d'en Tiago ja li han dit: «Potser vindriam ab tu, però anant ab això ¿qui vols que se t'acosti?»

—Y tenen rahó que'ls sobra. Però may ho hauria dit que poguessin lligar en Tiago y el *Maleta*. ¿No va ésser aquest qui va escriure en *El Diluvio* un article contra en Tiago quan se va estrenar al Tivoli *Cigalas y Formigas*?

—Sí, senyor, però de sabis es el mudar de parer, y en Marsillach no es pas cap tonto.

—Vol dir?

—No, senyor; no'n té pèl. Y molt menys ara que, per ésser companys de redacció, se fa ab en Jordà, que las veu venir, y ab la divinitat de la sòn, en Joseph Maria *Papitu*, pesador de figas honorari de *La Perdida*.

—Però, si el *Maleta* ha de creure a n'en Jordà, no hi anirà pas ab en Tiago.

—Ells s'entenen y ballan sols. Avans que res, són dependents d'una empresa periodística, y es clar que a *La Publicidad* li es convenient tenir un *attaché* prop d'una figura popular com en Tiago.—

No vaig voler saber més. Vaig encaixar fortament ab el Zidro, vaig afluixar una anguleta regular, y vaig sortir del Continental jurant interiorment gratitut y amistat eterna al venerable camarer que tan bon servey m'havia fet.

RAFAEL VALLÉS Y RODERICH



DE CATALANISME

Els que s'hagin fixat en la manera d'actuar, d'un quant temps a n'aquesta part, dels diferents elements que integran l'autonomisme català, no poden menys d'haverhi observat incoherencia, mancament d'equilibri y fins contradiccions. Això que no es cap defecte al principi, porque es un fet naturalísim y una senyal del esplet de vida que impulsa una causa, no deixa d'ésser un inconvenient, pel consúm inútil de foras que suposa, quan, un cop apreciat el fenomen, no's dirigeixen tots els esforços a fer desaparèixer las causas externes que'l provocan. Perque no es la causa inicial del moviment nacionalista lo que produheix incoherencias o desequilibri, puig aquest desequilibri sols se nota al posarse en contacte la idea essencial del Catalanisme ab lo relativament secundari y circumstancial. Sols allavors s'exteriorisa lo desarmonich del actuar del Catalanisme.

Es un fet a la vista de tothom el que individuals d'un mateix modo de pensar pertanyen a agrupacions diferents, contrastant ostensiblement ab la circumstancia de qu'en un mateix cercle hi estiguin inscrits individus de las més oposadas ideas politicas y sociològicas. Aquests contrassentits s'observan igualment en la qüestió de procediments. Que hi hagi llibertat en la manera de desenrotllar el criteri de cada hu, es una cosa ben plausible y ben atemperada a la essencia del Catalanisme; però es que aquesta llibertat es ben compatible ab l'actuar armònic, es que no més manca que tots ens en adonguem d'aquesta compatibilitat pera evitar que lo útil e indispensable, com ho es el principi llibertat, contribuïxi a fer estèrils valiosos esforços y fins a provocar la descomposició. Aixís ab una mica de desapasionament, y ab un'altra mica de bon desitj per part de tothom, podrian veures solucionadas qüestions com la de *dreta y esquerra* que sovint se debaten.

Contribuïxi a donar apariencias de desorganissació a las tres entitats més sobresortints del autonomisme català: *Unió Catalanista*, *Lliga Regionalista* y *Catalunya Federal*, la existencia en ellas d'elements que qualsevol diria que's mouhen al impuls de sentiments que van molt arrán de terra...

però no més ens ho deu semblar a nosaltres, pobres mortals condemnats a no vèurehi més enllà d'hont ens arriba'l nas. Segurament que las concomitancies d'alguns individus de las dugas ultimas entitats ab altres de las més oposadas tendencies del centralisme, són fruyt de la trevallosa gestació d'un altíssim sentit polítich, y no es menys segur que la protesta firmada per respetables personalitats de la primera, ab motiu de la celebració de sa darrera Assamblea, ha sigut concebuda per la mirada d'àliga dels escullits que saben llegir en el llibre dels destins dels pobles, aduch las contradiccions—potser no més són en nostra imaginació—que nosaltres creguerem observarhi.

Seria tasca inútil voler demostrar ara'ls inconvenients del actuar desarmònich, donchs estàn en la conciencia de tothòm. S'imposa, per lo tant, la esmena; va fentse d'imprescindible necessitat l'empendre una coratjosa creuhada pera orientar el moviment autonomista de Catalunya cap a una organisació que, estant més en armonia ab el seu estat present, vingui a normalisar la seva acció. La *Unió Catalanista*, en la seva darrera Assamblea, ha exteriorisat una tendencia ben accentuada en aquest sentit. Las declaraciones de la honorable Junta Permanent aprobadas quasi per unanimitat pels senyors delegats, fan concebir falagueras esperansas, y encara més que per son contingut, per l'esperit de germanor que s'ha evidenciat niua en la pensa de molts catalanistas per oposadas que sian las llurs ideas politicas y sociològicas. Ells han demostrat que hi ha llevat pera portar a bon terme aquesta nova organisació del Catalanisme que, al nostre entendre, s'imposa. L'afirmació categòrica de que'l Catalanisme necessita'l concurs de tots els catalans nacionalistas, sian las que sian las llurs ideas en els ordres polítich, religiós y social, manifesta una tendencia ben lloable, com lloable es també'l sentar principis generals—generals no més—sobre la capdalissima qüestió social. Però això no es prou: no es prou pera demostrar que'l nacionalisme català's troba dotat de la complexitat d'aptituts indispensables pera realisar totalment la seva acció.

La nova organisació del Catalanisme

s'hauria d'establir tenint en compte, per un cantó, lo fonamental de la idea, y per altre la diversitat d'elements que volen, com aspiració capdal, el reconeixement de la Personalitat Catalana, y els desitjos y modo d'ésser dels elements no catalanistas que integran la familia catalana d'avuy. Més clar: dintre d'aquesta organisació s'hi haurían d'apreciar dos aspectes: el de *generalisació* pera regular tot lo que de comú tinguin el catalanistas, y el d'*especialisació* pera tot allò que'ns separa y pera podernos apropar a la realitat palpitant en que's mouhen els no-catalanistas. Tots sabem qu'en determinants actes de la vida, qu'en diferents ocasions, els fills d'un poble oblidan llurs diferencies y tots fan un sol home, un sol voler. Per aquests casos se requereix la organisació generalisadora. En cambi, en el desenrotllo intern de tot organisme sempre hi trobarèm senyals de lluyta, la eterna lluyta entre lo estacionari, quan no regressiu, y lo progressiu, y això encara en diferents gradacions y modalitats.

Ademés, s'ha de tenir en compte que'l poble vol solucions pràcticas, terminants, decisivas, desconfia d'ambigüetats y de concepcions abstractas, y com qu'això sols pot apreciarse descendint a las asprors de la realitat, d'aquí ve la necessitat de particularisar pera poder entafurnos y fer llum en totas las conciencias catalanas. Per tot això s'imposa la organisació especialisadora. Es precis també que'l nacionalisme sigui el reflexe de l'ànima catalana, ab tots sos aspectes, ab tota sa complexitat; que tingui els horitzons ben amples pera que poguèm cabrehi tots, ab tots els nostres anhels honrats, y per això cal que poguèm donarnos llissons pràcticas pera viure, lluytar y vèncer en el terreny dels fets. Bo es sentar principis generals que demostrin que'l particularisme català, ademés de treballar pera la reivindicació dels drets de la personalitat colectiva de Catalunya, procura pel perfeccionament del individu basantse en la justicia y la rahó: però'l poble, malgrat sa ignorancia, ab son instint admirable, reconeix que no n'hi ha prou d'això, sab que per arribar a una finalitat determinada s'emprenen molt sovint camins ben oposats, y sab més encara, sab que cada hu hi dona la seva interpretació a la exposició de la mateixa finalitat. Per això

fa falta una nova organització del Catalanisme. N'hi hauria prou d'una organització que's fixés no més en lo general si, com fins fa pocs anys, l'acció del Catalanisme fos molt reduïda, o al contrari, si la idea particularista hagués arrelat igualment en tots els temperaments y grups y estaments de la societat catalana. Com també no més tindria rahó d'ésser la existència dels diferents organismes que representessin els distints modes de pensar dels catalans, ben deslliats els uns dels altres, si per havernos sigut reconeguda l'autonomia absoluta ja no fos necessaria una acció colectiva pera aconseguir-la. Però com que no'ns trobem en cap d'aquests casos, —repetimho,—s'imposa la implantació d'una organització dotada d'aquesta dualitat d'aspectes. En aquesta organització podria haverhi la deguda unitat pera lo fonamental, però en els demés ordres d'idees hi hauria tota la diferenciació possible entre dreta y esquerra y centre. Aixís s'esvanirien els temors dels que creuen que trencantse la unitat d'acció perillaria la finalitat capdal, com si el perill no fos igual mentres aquesta unitat no sigui més que aparent, mentres no estigui en la consciència de tothom; y per altra banda, els que no volen confondre ab els altres en qüestions d'ordre particular, trobarian el medi de viure ab tota independència, sense deixar de concorre a l'acció colectiva. D'aquesta manera en el si de las diferents agrupacions o colectivitats que formessin la totalitat del Catalanisme no caldria que hi hagués aquesta diversitat de parers, donchs convenientment organitzades, cada una aniria ahont li correspongués per afinitat d'idees, y aixís l'actuar de totes ellas resultaria més armònich.

Un altre benefici n'obtindriam: milloraria la nostra educació política. Apart de que'ns acostumariam a tractar las qüestions que afectan més directament a la realitat de la vida, lo qual es d'innegable importancia, inspirantnos tots en una fi primordial; y ab el ben entés de que sovint deuriem trobarnos plegats pera discutir assumptos d'interès general, apendriam a ésser racionats y tolerants, y s'infiltraria en nostre modo d'ésser y en el del poble català'l principi de respecte a las idees del contrari, qu'es lo que

dóna sagell de superioritat a las lluytas polítiques.

Però encara de més importancia que tot lo exposat, ho serian els resultats que al nostre entendre s'obtindrián entre'ls elements no catalanistas. Descendir al terreny de llurs necessitats, de llurs desitjos y de llurs aspiracions, però no en teoria, no en termes generals, sinó segons el modo de sentir de cada estament y de cada gradació en els ordres social y polítich! Que poguessim donar solucions prácticas, solucions que's poguessin tocar ab las aspiracions, desitjos y necessitats de cada gradació y de cada estament! Quina volada pendria la nostra idea! Com las aniriam foragitant del nostre terror aquestas contradiccions monstruosas qu'avuy s'observan en l'evolució de la societat catalana! A passos de gegant aniriam avensant pel camí de las nostras reivindicacions y del nostre millorament en tots els ordres, si ab enteresa y sens encongiments malaltissos emprenguessim resoltament la tasca de reorganisar el Catalanisme de manera qu'en son si hi capiguessin de debò tots els catalans de bona voluntat!

JOSEPH M.^a ROSICH

TEATRES

LA ESTIRPE DE JÚPITER. — CATALINA. — LA MONTÁLVEZ.

El senyor Linares Rivas — l'any passat se deya Linares Astray, ara'ls cartells diuen Linares Rivas — ens ha donat, a nosaltres els catalans, las primicias d'una nova comedia, *La estirpe de Júpiter*, qu'estrená l'altra nit en Fernando Diaz de Mendoza para son benefici.

Sembla qu'en la comedia hi ha quelcòm de simbolisme. Un pintor, Lorenzo Quintana, y una model, Aurelia, familiarment Cloto, baix els auspicis del amor sagrat, l'amor amich de las Musas, han fet molts quadros, entre altres un que val al pintor un primer premi y la gran creu a Paris. De retruch el nom del pintor comensa a adquirir celebritat a Espanya, y la duquesa de Lavedra, senyora del gran món aristocràtic, rica, capritxosa y enamoradissa, s'encarrega d'aumentarla protegintlo. El pintor, ànima ignocenta, s deixa estimar y estima ell mateix molt a la sirena temptadora, puig en realitat a l'altra, a Cloto, la del amor tendre y desinteressat, no l'ha estimada ab verdader amor: era sols pera ell la companya de gloria quins petons

prompte'l cansaren. Cloto no sab compartir els seus petons ab els de la dama, y ab tristesa abandona al pintor, qu'enlluernat la deixa fugir fredament, entregantse als amors turbulents de la gran xucladora. Prompte's deixa sentir la protecció de la dama, pera qui els ministres no tenen un no, y el pintor s'adona un dia de que, moralment, viu a costats d'una dona com un *maquereau* vulgar, adonantse al mateix temps de que sense Cloto, la del amor tendre, la inspiració se li ha esvanit; es home a l'aygua. Gracias a la influencia d'un amich, lleuger però lleal, el pintor rebutja a la duquesa y Cloto torna als brassos del artista. Ab ella entra en el taller del pintor un raig de llum, d'alegria y d'inspiració, ovirantse, al cloures la escena, nous dias de gloria y d'amor.

Heusaquí el pensament de la comedia. Tot això, qu'es un drama verdader, y podria ésser un gran drama, ho presenta l'autor deixat en una llarguissima serie d'escenas; escenas de costums madrilenyas, reflectidas ab molt garbo per cert, y en que hi intervenen tipos ben observats, que parlan molt bé y emplean la sátira fina y el *chiste* de bon gust ab singular ingeni. Tant, que tot això qu'es lo necessari y que acredita a n'en Linares d'autor dramàtic hàbil y fi, ofega lo principal qu'es el drama dit: drama que, magistralment exposat en el primer acte, sols adquireix un xich de relleu en el quart. En el fons tot el procés psicològich dels principals personatges — el pintor y la duquesa — es convencionalisme pur, y l'acció's lliga ab més artifice que veritat. Las dugas escenas dels actes tercer y quart de l'obra entre ells dos, són enlluernadoras, paradoxals, a lo Dumas (fill), a lo Echegaray, finament dialogadas, però buydas, sense sentiment.

En resum, jo crech qu'en Linares Rivas — diguemli Rivas — que com ja he dit altràs vegadas posseheix innegables qualitats pera cultivar la escena, escriu ab massa precipitació. Sa facilitat en construhir fa qu'escrigui sense meditar. No hi dorm sobre las concepcions de sas obras; sembla que pera ell no tingui el fons gayre importancia. Es aquest un pecat capitalissim del que tart o d'hora se'n arrepentirà, puig si bé es veritat que'l seu ingeni y la seva facilitat d'escriptor li permetrán sempre conquerir l'aplaus del públich, no ho es menys que per aquest camí difícilment farà un gran drama solit y emocionant que... molt m'erraria si el senyor Linares no'n es fa algún dia. Crech qu'es capàs de ferlo.

La estirpe de Júpiter fou presentada — això es la especialitat de la companyia Guerrero-Mendoza — ab gran propietat y riquesa. Molt ben ensajada — també es una especialitat d'ells — y en conjunt ben interpretada. Molt moviment hi ha en algunas escenas de diàlegs trencats y *bocadillos*, que'ls hi sortiren

rodonas. Fins individualment se lluhiren molts dels actors. Deixume citar en Palanca, qu'ha guanyat molt desde que no va ab la Tubau, en Fernando y la Maria, que digueren molt bé las grans escenas del tercer y quart actes, en Medrano, y la senyoreta Oria. En quant a la Suárez, la *Nievecitas*, decididament no'n sab de plorar: li va millor el riure. En fi, un conjunt ben acceptable.

La companyia de la Pino, que actua al Eldorado, sols ens ha donat de nou una traducció y arreglo, *Catalina*, de la comedia d'en Lavedan *Catherine*, que fou estrenada a París ja fa molts anys. D'aquesta comedia ja'n vaig parlar als lectors de JOVENTUT (1) quan va donarla a Barcelona en el teatre Principal la companyia francesa de Mlle. Ninove. No tinch res qu'afegir a lo que alashoras deya, com no sigui qu'en castellà, tal com està traduhida, l'obra pert molt.

La execució y presentació, molt fluixas.

També ha estrenat la companyia Guerrero-Mendoza un drama, *La Montálvez*, que un senyor Quintanilla ha tret de la novela d'aquest mateix titol d'en Joseph Maria de Pereda.

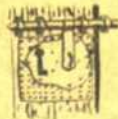
No es un secret pera ningú que'l gran estilista santanderi — estilista bon xich arcaich y atildat — no's distingeix per sas concepcions ni per sa facilitat en dialogar. Avans al contrari, són sas concepcions carrinclonas y poch originals, y sos diàlegs premiosos y forsats. Tampoch ho es qu'entre sas novelas, las que no reflexan tipos y costums del seu *terruño* — en las que, dit sigui en veritat, hi ha pàginas admirables de color — són las més fluixas; notantse tot seguit la falta de coneixement del món qu'estudia, ademés d'un odi feroz — odi de bon catòlich — contra aquells usos y costums que desconeix.

De tot lo qual ne resulta que *La Montálvez* d'en Pereda es una novela infantivola, a pesar de que las pretensions del autor són cristianament moralisadoras.

Sentat això, es clar que'l drama que'l senyor Quintanilla ha tret de la novela ha de adoleixe dels mateixos defectes, sentse pesat al públich. A Madrid fracassà, y ha fracassat aquí també. No hi ha necessitat d'insistir sobre las causas d'aquest fracàs, qu'en el fons són las qu'he apuntat avans.

EMILI TINTORER

(1) Si n'hi ha algún de curiós, que vegi el número 121 de JOVENTUT, corresponent al volum de 1902.



NOVAS

No'ns cal dir que a JOVENTUT li causà ben pobre, pobríssim efecte'l directori que, ab penas y treballs pera no descobrir el jòch, se volgué donar a la «Lliga Regionalista». Y si aquest directori no'ns entusiasma ni molt menys, ja pot suposar el lector que tampoch ens ha entusiasmat el gran dinar celebrat per la «Lliga» el passat diumenge en el Nou Retiro, baix el titol *Festa de germanor catalanista*.

No creyèm, no podèm creure en aqueixa *germanor catalanista* entre tants elements heterogenis, de la classe dels *neutres*; no podèm de cap manera considerar *del nostres*, com la «Lliga» considera *dels seus*, a aquells *catalanistas* que si's diuen tals, es ab la condició de *catalanisar a Espanya*: perque aytals afirmacions antiparticularistas, junt ab estemporanias protestas de dinastisme (!), y ab brindis al alcalde de Valladolid (?), revelan una gran inconsciencia y un gran desconeixement de nostres principis, no ja sols en el concepte històrich, sinó sobre tot en el polítich y en el sociològich. Y encara això podria admetres com un de tants matisos dintre'l nacionalisme català. Però hi ha més.

La festa de diumenge ho fou de germanor per alguns, de conveniencia per altres. Per tots els medis s'havia recabat l'apoyo de poderosos elements, ja industrials, ja de la política de partit, ja religiosos, y calia assegurar sa cooperació a tota costa, si volia prosseguir la «Lliga» la seva acció. Menos mal si aquesta s'encamina sols la completa autonomia de Catalunya; menos mal si no fos cert que hi ha personalismes y ambicions de per mitj; menos mal si ningú pogués afirmar que'l caciquisme de la «Lliga»'s fa tan intolerable com el d'aquells prohoms conservadors als qui no's devia pas treure del lloch que ocupavan pera substituhirlos en sas funcions.

Nosaltres, per la germanor entre'ls bons catalans, hi estarem sempre: però de cap manera quan aqueixa germanor se la posa al servey de certas quefaturas que no tenen rahó d'ésser y que no sembla sinó qu'encubreixin particulars fins. Y aixis, com a catalanistas, protestèm de las frases subratlladas del següent paragraf que insertava *La Veu* al comentar la festa del passat diumenge:

Per'xò la festa ha sigut una continua aclamació a Catalunya y una continua aclamació als homes que *per vot unaním* representan la idea de nostras reivindicacions. Se victorejava als bons patricis que han de dirigir la nostra acció FINS A LA CONSECUCIÓ DEL IDEAL SOSPIRAT.

Sols ens resta dir que nosaltres, com molts y molts catalanistas, no assistirem a la festa a que galantment ens invità la «Lliga», y en la que, alguns dels inscrits, tan carrin-

clons discursos hi pronunciaren: perque nosaltres no podèm de cap manera contribuir a que niugú fassi servir de pretext, pera sos particulars fins, el dever que tenim tots de lluytar per l'autonomia de Catalunya.

Per altra part, a la «Lliga Regionalista» y a *La Veu* las perjudica son afany immoderat de reclàm. En l'esmentat diari hi veurem, ademés d'una complerta (?) informació de la festa, una llista de todas las personas que hi assistiren, quals noms estavan posats en columnas pera que's vegessin millor. Fins ara un semblant procediment sols l'usavan periòdichs com *El Noticiero*, fent el reclàm als marquesos y marquesas de la classe dels cursis y dels inconscients qu'assisteixen els dias de moda als espectacles públichs, pera veure de pescarlos hi aixis la suscripció. ¿Es que als catalans se'ls ha de tractar també aixis, y *pescarlos* de la mateixa manera? ¿Es que al Catalanisme s'hi ha d'anar pera lluhir?... Pleguem.

S'ha acabat al Congrés la comedia dels suplicatoris, concedintse'l d'en Bañón qu'entranya una qüestió gravíssima de defraudació de béns del Estat, y tirant terra per sobre dels altres, alguns dels quals són per delictes comuns.

En Maura, l'home de las grans energias, ha demostrat també una vegada més ésser l'home de las grans conxorxas. Si això fos governar, ell fóra un gran home de govern.

Al treure'l Sant Cristó gros de la concessió dels suplicatoris, els republicans procuraren fer la farina blana creyent que se'ls tindria en compte la seva mansuetut y qu'els suplicatoris no's concedirian. Veient qu'anava de debò, s'esvalotaren, perque molts d'ells ja's veyan processats, y desterrats, y privats de continuar la *revolució*, es a dir, la *carrera política*.

Y llavors surt en Maura ab una fórmula humiliant. Els concedeix el perdó, però'ls proposa qu'en lo successiu s'entendrà concedit tot suplicatori que no hagi sigut contestat als trenta dias de sa presentació al Congrés.

Y aquests revolucionaris que tant s'espantan devant d'un procés, han acceptat incondicionalment, lo qual ve a ésser una renúncia a tota campanya revolucionaria y una tàcita, però vergonyosa adhesió a la monarquia. Aixis ha demostrat públicament en Maura la mentida del republicanisme espanyol.

Ara no més falta que continuhi sas negociacions ab certas *forzas vivas* d'aquí, ab certa gent d'ordre que constituheix la riquesa de Catalunya y la negació ensemps dels ideals d'aquest poble; ara no més falta que demostri que té pactes entaulats ab certs catalanistas, y demostri igualment que'l catalanis-

me d'aytal gent es també una falornia, y que tan politicayres y tan ambiciosos són aquests com aquells.

Però això no ho farà perque ni li es convenient, ni ell va de bona fe. Si las arranqués totas las caretas que hi ha per arrancar, fóra realment saludable la depuració qu'en Maura hauria realisat en el Catalanisme tot volent matarlo.

El company Pujulà fa constar que per errada de ploma va posar en l'article *Els Emigrants* (?) que l'Iglesias immigraria al *Poble Nou*, essent aixís qu'havia de dir a *Sant Andreu*, qu'es sa patria nadiua e intelectual.

En Vallés y Ribot, ab l'adhesió de dos o tres diputats, es l'únic qu'ha protestat de la fórmula *d'arreglo* en lo dels suplicatoris.

En Vallés ha estat oportú, com sempre. Quan se tracta de fer un bunyol, ja hi es a fer número ab la colla republicana. Quan se tracta de dir la veritat, no li val o fa tart, com ara. Es l'home de la pega.

Està vist qu'en Vallés va fent tart pera tot. Si fossim una gitana (posin un polítich espanyol, qu'es igual), li diriam la bonaventura assegurantli que s'ha eclipsat la seva estrella, y que lo millor que pot fer es apagar el llum y dormir.

Ave, Cesar, imperator victor.

Després de las *grans* batallas parlamentarias pel nomenament d'arquebisbe de Valencia, després de la gresca dels suplicatoris pera processar als republicans, falta qu'en Maura celebri la seva apoteosis.

Que la celebrarà fent entrar a Valencia al pare Nozaleda y acompanyanthi després al rey, portant lligats a son carro als alarbs revolucionaris, completament retuts.

Ave, Cesar, imperator victor.

O *imperator* putiner, perque en això de jugar brut hi entén.

La diferencia entre en Cánovas y en Maura consisteix en això precisament: aquell governava pel principi de l'autoritat, y aquest pel principi de la martingala.

La nit del 8 del present l'«Associació Wagneriana» clogué las tascas del curs, ab una vetllada a càrrech del notable tenor senyor Antoni Colomé y de la senyoreta Mercé, distingida deixebla seva, que cantaren, acompanyats al piano pel director artistich senyor Domènech Espanyol, la darrera escena de *Siegfried*. Durant el curs que acaba de terminar, en el local de la «Wagneriana» s'hi han celebrat importants conferencias y

concerts; de las primeras n'esmentarém las dels senyors Pena, Domènech, Gual, Roviralta, Par, etc.; entre'ls concerts devém recordar el del *Quartet Txech*, els dels *trios* de Beethoven, el dedicat a Schubert, dos d'en Granados dedicats respectivament a Chopin y Schumann, un altre en que's cantaren fragments de Wagner y Charpentier; y finalment s'ha fet l'estudi de las obras *L'Holandès Errant*, *La Condemnació de Faust*, *Lluïsa y Siegfried*. El mestre Morera feu conèixe sa òpera *Bruniselda*.

Haventse celebrat el dia 2 Junta General pera renovar els càrrechs de la Directiva, han sigut nomenats pera ocupar el de president y demés, els senyors Deu (V), Ferrer, Uriach (F), Maristany y Par, havent continuat en llurs càrrechs els senyors Suñé y Bellido.

Després de la brillant campanya dels trenta dos diputats republicans que, segons diu un periòdich, *tenian que comerse en salsa los hígados de Maura y traernos la república a domicilio*, bé es del cas dedicarlshi unas quantas floretas. Perque... efectivament: al Congrés no han fet res, ni han discutit res, ni han lograt res, res, res, més que fer d'escolans d'en Maura. Eran més que may y han fet menos que may, qu'es lo que's tractava de demostrar.

El poble que'ls votà ja s'ho veu perdut això de la república, però encara no's determina a dirlosli mentiders, ni imbècils. Lo qual prova qu'encara es més imbècil qu'ells.

Nosaltres, veraders liberals y veraders republicans, més que imbècil voldriam dirli ignocent, però vaja, tal com estan las cosas, ens remordiria la conciencia si atenuessim certs calificatius.

La nostra *Revista de revistas* de la setmana passada motivà indicacions oficiosas de Ca'n Esquella. El nostre company Vallés y Roderich, que's declarà identificat ab l'*esperit* del article d'autos, acudí personalment a celebrar una *interview* ab els queixosos, no essentnos possible publicar en aquest número el resultat de la mateixa. Ho farem oportunament.

Un'altra *planxa* d'en Salmerón, aqueix pobre home que's deixa dir *jefe único*.

S'ha discutit al Congrés la proposició sobre la legalitat dels partits, y aqueixos terribles obstruccionistas, aqueixos furibonds revolucionaris qu'havien de tombar a n'en Maura y fer caure la monarquia y tot lo existent, han rebut del president del Consell la revolcada número mil y tantas. En Maura, en un discurs ab el que ha deixat fet un enza al pobre Salmerón, ha dit entre altrás cosas, parlant dels *meetings*:

No faltava més sinó que's deixés al orador enardir las masses, llensantlas a la rebelió y al saqueig, contra el quartel, contra la fàbrica, contra'l convent, mentres que'l orador marxava tranquil·lament a la fonda o prudentment agafava'l tren!

En Lerroux no's va tornar vermell; va estimarse més callar, tot escoltant els aplausos de la majoria.

Esperem que *La Publicidad* declari un dia d'aquests que tots els triomfs parlamentaris d'en Maura han sigut y són preparats pels republicans.

Així acabarà de preparar la vinguda d'en Salmerón, que diu qu'ha d'ésser pel setembre.

L'associació democràtic - autonomista «L'Eura» celebrà'l dissapte darrer en el teatre de las Arts una vetllada literaria y musical a benefici de las escolas gratuïtas que sosté.

Se posaren en escena las obras *Sota terra*, de Soler, *Lo Somatent de Girona*, de Agulló, y *Via fôra lladres!* de Rocamora, resultant forsa cuydada la execució y mereixent molts aplausos. La part musical fou també molt aplaudida.

La concorrencia era ben nombrosa, per lo qu'es del cas felicitar a l'associació «L'Eura», desitjantli forsa èxits semblants pera que pugui perseverar en la hermosa tasca que té empresa.

L'«Associació Musical de Barcelona» donà'l passat diumenge en la Sala de la Reyna Regent del Palau de Bellas Arts un notable concert, en el que foren executadas, entre altres obras, ab gran acert y discreció, la *Cantata núm. 78*, de Bach; *La estrella del vespre* y la *Cansó de bressol*, de Schumann; una *Aria* de Beethoven; *Poco Adagio*, d'Haydn; *Melodia escocesa*, de Gilsou; *El cant del cigne* y *Cansó de solfeig*, de Grieg. S'hi distingiren y foren molt aplaudits la senyoreta Correa, el senyor Bosch y el senyor Segura, cantants, la professora d'arpa senyora San-

chez, el violinista senyor López Naguil, el mestre Daniel, y el mestre director Lamote de Grignon, resultant un concert seriament artístich, quin programa fou celebrat com se mereixia per la nombrosa concorrencia que omplenava la espayosa sala.

Publicacions rebudas:

Al través de la España literaria, per José León Pagano. El notable escriptor italià Joseph Lleó Pagano, ja conegut de nostres lectors, acaba de publicar una edició castellana, aumentada, del volum que ab el títol *Atraverso la España letteraria* donà a llum dos anys enrerà. Als estudis qu'en dit volum s'hi llegian sobre'ls principals escriptors y artistes de Catalunya, n'hi ha afegit d'altres sobre Emili Vilanova, Adrià Gual y Victor Català, y un ultim capítol sobre JOVENTUT, per la que, y per sos redactors, té'l senyor Pagano frases ben afalagadoras. A aquest volum, que porta un pròleg de na Emilia Pardo Bazán, ne seguirà un altre en el que s'estudiarán las principals personalitats de la literatura castellana. L'obra està editada per la casa Maucci, d'aquesta ciutat. Preu de cada tomo, 2 pessetas.

La Industria Algodonera en América, per T. M. Young, traducció de Emilio Riera y Alfredo Ramoneda. Aquesta obra, que permet apreciar el colossal desenrotll de la industria cotonera en els Estats Units, coincidint ab la crisis que comensa a patir en tota Europa, es ensemps un detingut estudi de las relacions que dita industria té ab el progrés social de la classe obrera, havent sigut ja traduhida a molts idiomas.

Cartell anunciador de la casa «J. Alesán» (Freixuras, 23), expenedora de guanos, drogas y sofres. En primer terme s'hi veu una pàgina catalana, a la que serveixen de fons dilatadas terras conreuhadas, en el temps de la sega. Està dibuixat aquest cartell per A. Utrillo.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no stan inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4'50	»
» Trimestre.....	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.